

Mottagare
Regionstyrelsen

IOP - Fritidsbanken

Förlag till beslut

- Regionstyrelsen godkänner överenskommelse om Idéburet offentligt partnerskap med RF-Sisu Gotland om Fritidsbanken för perioden 2025-01-01-2027-12-31.

Sammanfattning

År 2022 erhöll RF-SISU Gotland extra verksamhetsstöd från Region Gotland för att återrekrytera barn och unga till en aktiv livsstil och rikta Fritidsbankens verksamhet mot skolor, fritidsgårdar och idrottssvaga områden. Det extra stödet möjliggjorde verksamhet för 2023 och 2024. Från 2025 finns beslutad ramförstärkning för Fritidsbanken i Regionstyrelsens budget.

Fritidsbankens Uppdrag

Fritidsbanken verkar för en jämlik fördelning över olika idrottsgrenar och geografiska områden och prioriterar att inkludera barn och ungdomar, bland annat genom insatser som "Pep up" i Gråbo och Bingeby, samarbete med skolor samt uppsökande aktiviteter på olika evenemang. Verksamheten i Klintehamn är numera nedlagd, och utlåning sker nu enbart i Visby även om verksamhet sker över hela ön. År 2023 aktiverades totalt 5238 personer, en markant ökning från föregående år.

Fritidsbankens grundpelare är:

- Alla får låna
- Allt är gratis
- Återanvänd utrustning

Lån på Fritidsbanken är helt kostnadsfria, utan depositions- eller förseningsavgifter. Om något går sönder försöker Fritidsbanken laga det, och låntagare blir inte ersättningskyldiga om det inte går.

Regional måluppfyllelse

Fritidsbanken bidrar till att uppfylla mål i Region Gotlands regionala utvecklingsstrategi, såsom:

- Daglig fysisk aktivitet (minst en timme om dagen)
- Jämlikt psykiskt välbefinnande
- God, jämlik och jämställd hälsa

- Trygg och attraktiv livsmiljö

Fritidsplanen innehåller också mål som stöds av Fritidsbanken:

- Öka daglig fysisk aktivitet
- Skapa fysiska aktivitetsvänliga skolmiljöer
- Ge barn och ungdomar tillgång till varierande fritidsaktiviteter
- Sänka trösklar till fritid oavsett bakgrund eller funktionsförmåga

Partnerskap med Fritidsbanken Gotland

Det idéburna offentliga partnerskapet (IOP) mellan Region Gotland och Fritidsbanken syftar till att skapa en långsiktigt hållbar lösning som förbättrar tillgängligheten till fritidsaktiviteter och främjar ett aktivt liv för alla.

Partnerskapet fokuserar på:

- Fördjupa samverkan och utveckla samarbetet.
- Främja social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet i linje med Region Gotlands mål.
- Möjliggöra fritidsaktiviteter för fler, med fokus på socioekonomiskt utsatta områden och prioriterade grupper.
- Öka tillgängligheten till aktiviteter för alla.
- Utöka uppsökande verksamhet för att minska trösklarna på Gotland.
- Öka föreningsengagemang genom samarbete med Gotlands föreningar.
- Höja aktivitetsnivån bland prioriterade grupper enligt regionens Fritidsplan.

Organisation och uppföljning

Styrgruppsmöten för partnerskapet hålls fyra gånger per år. Fritidsbanken Gotlands kontaktperson ansvarar för agenda och minnesanteckningar. Mötena inkluderar representanter från Fritidsbanken Gotland, RF-SISU Gotland och Region Gotlands Kultur- och Fritidsavdelning. I januari varje år redovisas föregående års verksamhet och följs upp av Kultur- och Fritidsavdelningen, medan verksamhetsplanen för det nya året beslutas i december. Partnerskapet följs upp årligen med uppföljningsparametrar som bestäms av styrgruppen.

Finansiering

Partnerskapet har en ramfinansiering för de gemensamma insatserna där RF-SISU Gotland bidrar med egna resurser, inklusive personal, lokaler och administration. Region Gotlands ekonomiska stöd för 2025 fastställs till 1,5 miljoner kronor och utbetalas i januari. Detta justeras med KPI årligen.

Verksamhetsplan

För att nå partnerskapets mål utarbetas årligen en verksamhetsplan. Den specificerar de insatser som ska genomföras, och styrgruppen ansvarar för att samordna dem mot partnerskapets mål.

Uppföljning och utvärdering sker kontinuerligt med ansvar för att tillhandahålla underlag för löpande uppföljning av aktiviteter och förväntade effekter. Slutligen sammanställs en årlig rapport som beskriver genomförda insatser, måluppfyllelse och ekonomianvändning.

Fritidsbanken bedöms av regionstyrelseförvaltningen som en viktig verksamhet som sänker trösklar för deltagande i aktiviteter, vilket främjar rörelse och folkhälsa. En långsiktig och hållbar finansieringslösning är dock avgörande för att Fritidsbanken ska kunna planera sin verksamhet och utveckla uppsökande insatser till nya målgrupper. Den osäkra finansieringen hittills har gjort det svårt att planera för framtiden. Ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) mellan Region Gotland och RF-SISU Gotland föreslås för att stärka verksamhetens stabilitet och långsiktighet, vilket även stöder Region Gotlands hälsomål och bidrar till att möta samhällets utmaningar kring fysisk aktivitet.

Ärendebeskrivning

Fritidsbankens historik och tidigare finansiering

År 2017 i september startades den första Fritidsbanken på Gotland på Gråbo i Visby. Den andra Fritidsbanken invigdes i Klintehamn i februari 2018. Konceptet startades i Värmland 2013 och bygger på en cirkulär ekonomi. Återanvänd idrottsprylar för att låna ut dessa gratis till individer som av olika anledningar saknar utrustning för idrott. Syftet med Fritidsbanken är att kunna sänka trösklarna för att fler ska kunna idrotta men även ett hållbarhetsperspektiv. Under de första åren hade verksamheten stöd ifrån arbetsmarknadsdepartementet och AF Gotland för att kunna driva verksamheten. Därefter har verksamheten fortsatt finansierats med arbetsmarknadsstöd, projektmedel och eget kapital. RF-Sisu har varit huvudman för verksamheten under hela tiden.

Inför 2022 fick RF-SISU Gotland ett extra verksamhetsstöd för två år av Region Gotland (RF § 214, 2021-12-13) för att utveckla verksamheten med Fritidsbanken. Uppdraget såg ut enligt följande:

- Upprätthålla ordinarie verksamhet samt genomföra en särskild satsning på att återrekrytera barn och ungdomar till en aktivare livsstil. Stödet ska möjliggöra för Fritidsbanken att hjälpa barn och ungdomar att hitta rörelse och fortsatt aktivitet i föreningslivet.
- Fritidsbankens verksamhet ska riktas mot barn och ungdomar på skolor och fritidsgårdar och andra platser såsom idrottssvaga områden. Detta ska företrädesvis ske genom uppsökande verksamhet.

Under åren 2022-2024 har Region Gotland möjliggjort fortsatt verksamhet för Fritidsbanken genom temporära medel. Från 2025 finns medel avsatta i regionstyrelseförvaltningens rambudget för att möjliggöra en långsiktig hållbar verksamhet.

Fritidsbankens uppdrag

Vid planering och genomförande ska Fritidsbanken eftersträva jämlik fördelning avseende verksamhetsområden/idrottsgrenar, kön samt stad/landsbygder.

De insatser som har gjorts har varit både uppsökande i form av Pep up på Gråbo och Bingeby, samverkan med skolan och uppsökande på evenemang

men även med utlåningsverksamhet i två lokaler, Klintehamn och Visby. Numera är lokalen i Klintehamn uppsagd och den utlånade verksamheten är koncentrerad till Visby även om verksamheten sker över hela ön..

Under 2023 aktiverades 5238 personer jämfört med 1116 under 2022.

Fritidsbankens grundpelare är:

- Alla får låna
- Allt är gratis
- Återanvänd utrustning

Det är helt kostnadsfritt att låna på Fritidsbanken; det tas inte ut några depositions- eller förseningsavgifter. Skulle något gå sönder försöker Fritidsbanken laga det och om inte det går så blir man inte ersättningskyldig.

Fritidsbanken och regional måluppfyllelse

Den regionala utvecklingsstrategins genomförandeprogram Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland har målen att

- Vi ska röra oss en timme om dagen
- Psykiskt välbefinnande är jämlikt fördelat.

I RUS:en finns även effektmål som en väl fungerande Fritidsbanken skulle kunna hjälpa till att uppnå, exempelvis:

- En god, jämlik och jämställd hälsa
- En trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor

Även Fritidsplanen har en rad mål som strävar efter mer rörelse, aktivitet, utbud och sänkta trösklar för de prioriterade målgrupperna, exempelvis:

- bidra till att andelen som rör sig minst en timme om dagen ökar i alla prioriterade målgrupper.
- medverka till att skolans utemiljöer utformas så att de kan utnyttjas för bl.a. fysisk aktivitet för alla åldrar även efter skoltid
- medverka till att ge barn och ungdomar möjlighet att utifrån sina behov delta i varierande fritidsaktiviteter i sina närområden
- verka för en aktiv fritid oavsett av kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, funktionsvariation, sexuell läggning, ekonomi, geografi eller ålder.
- verka för att barn ska få chans till en aktiv fritid utifrån särskilda och individuella behov

Syftet och mål med partnerskapet med Fritidsbanken Gotland

Det idéburna offentliga partnerskapet med Fritidsbanken Gotland ger möjlighet för parterna att arbeta tillsammans mot en långsiktigt hållbar lösning, och möjliggör:

- Att skapa social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet utifrån Region Gotlands övergripande mål.
- Att möjliggöra fritidsaktiviteter för fler av regionens medborgare genom att låna ut utrustning med speciellt fokus på de socioekonomiskt- och idrottssvaga områdena och de prioriterade målgrupperna.
- Att öka tillgängligheten till aktiviteter genom att alla ges samma möjlighet att prova på.
- Öka den uppsökande verksamheten för att på så sätt minska trösklarna över hela ön.
- Att få fler aktiva till föreningslivet genom att skapa intresse och samarbeta med föreningslivet på Gotland.
- Att öka aktivitetsnivån bland de prioriterade målgrupperna i region Gotlands Fritidsplan.

Parterna har en gemensam ambition att ingå i ett långsiktigt partnerskap. Samarbetet inkluderar regelbundna styrgruppsmöten och en strukturerad uppföljning:

- Styrgruppsmöten som rör partnerskapet ska ske fyra gånger per år, (april, augusti, december, januari eller enligt annat överenskommet intervall). Fritidsbanken Gotland kontaktperson är sammankallande och ansvarig för agenda och minnesanteckningar. I styrgruppen ingår representanter från Fritidsbanken Gotland, RF-SISU Gotland, Kultur- och Fritidsavdelningen på Region Gotland. Syftet med mötena är att göra uppföljning av partnerskapet och verksamheten där kontaktpersonerna för överenskommelsen planerar agendan tillsammans.
- I januari varje år ska en redovisning av verksamheten och en uppföljning av föregående års verksamhetsplan ske till Kultur- och fritidsavdelningen. Region Gotlands kontaktperson är ansvarig för att bjuda in RF-Sisu Gotland till den årliga redovisningen. Verksamhetsplan för kommande år beslutas i december.
- Uppföljning av partnerskapet ska ske årligen. Uppföljningsparametrar bestäms av styrgruppen.

Överenskommelsen har en ramfinansiering för de insatser som ingår i partnerskapet, där RF-SISU Gotland tillför egna resurser i form av arbetsledning, personal, lokaler, administration och ideella insatser.

För 2025 fastställs det ekonomiska stödet från Region Gotland till 1,5 miljoner kronor, vilket betalas ut i januari. Detta justeras med KPI årligen.

Parterna i överenskommelsen åtar sig att varje år samarbeta för att ta fram en verksamhetsplan. Denna plan ska grunda sig på parternas respektive inriktning och styrande dokument, och tydligt ange vilka verksamheter som ska samverka

samt vilka aktiviteter som ska utföras för att nå partnerskapets gemensamma mål. Innehållet i verksamhetsplanen ska beslutas av styrgruppen, som också ansvarar för att följa upp nuläget och utvärdera framsteg i relation till de gemensamma målen. Uppföljningen sker genom helhetsbedömningar av insatser och relevanta nyckeltal. Varje deltagande verksamhet tar fram underlag för löpande uppföljning av aktiviteter och deras effekter, och vid årets slut sammanställs en återrapport som beskriver genomförda insatser, måluppfyllelse samt användning av ekonomiska resurser.

Överenskommelsen gäller från 1 januari 2025 till 31 december 2027. Om en part inte vill förlänga avtalet, helt eller delvis, ska detta meddelas minst nio månader i förväg. Inför avtalets utgång ska styrgruppen i god tid föreslå underlag för en ny idéburet offentligt partnerskap (IOP) om samverkan ska fortsätta.

Budgeten i IOP:en och projektet är enligt följande:

Lön: Två heltidstjänster totalt 1150 000 kr

En heltid som bemannar Fritidsbanken samt en samordnare/ersättare som ansvarar för rörelsesatsning och planering av uppsökande verksamhet:

Lokalhyra: 200 000 kr

Uppsökande verksamhet:/Administrativa kostnader: 500 000 kr

Totalt: 1 850 000 kr

RF-SISU Gotland medfinansiering: 350 000 kr

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen ser stora fördelar med verksamheten som Fritidsbanken bedriver. Utlåningen av verksamhet sänker trösklar och ger potential för fler att delta i aktiviteter, vilket i sin tur ger förutsättningar för fler att röra sig med. Behovet av att hitta en långsiktig och hållbar lösning för Fritidsbankens verksamhet är stort.

Det är en verksamhet som år från år har haft osäkerhet hur finansiering ser ut, vilket i sin tur resulterar i en svårighet att planera sin verksamhet långsiktigt, inte minst gällande uppsökande verksamhet och hur nya målgrupper ska nås.

Den här IOP ger förutsättningar för att säkra verksameters överlevnad, och med det även Region Gotlands måluppfyllelse i större utsträckning än utan Fritidsbanken. Den stora samhällsutmaningen i att få fler att röra sig mer är högst behjälplig av en aktiv och utbyggd Fritidsbank. Med föreslaget IOP bedömer regionstyrelseförvaltningen att Region Gotland får möjlighet att tillsammans med RF-Sisu Gotland samverka för att möta den utmaningen.

Beslutsunderlag

IOP daterad 2024-11-06

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-11-04

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Angelica Andersson Fihn
Avdelningschef kultur och fritid